

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. IV. An in adulterio admittenda sit tertia species malitiæ contra
Sacramentum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

CAPVT IV.

*An in adulterio admittenda sit
tertia Species malitia con-
tra Sacramentum.*

SUMMARIUM.

- Quid significet matrimonium in lege
gratia, quatenus est Sacramentum.*
num. 43.
- Fides matrimonij obligat ad hoc, quod
coniux reddat debitum, & quod
non adhaereat alteri.* num. 44.
- Et quomodo id constet ex verbis Christi
Domini.* num. 45.
- In illis verbis Christus elevavit ma-
trimonium ad essentiam Sacramen-
ti.* num. 46.
- An adulterium fidelium includat spe-
ciem irreligiositatis.* num. 47.
- Conclusio affirmativa, & authores
eius.* num. 48.
- Fides matrimonij specialiter obligat
ratione Sacramenti.* num. 49.
- Fides matrimonij fortius obligat ex
ratione Sacramenti, quàm ex ra-
tione contractus.* num. 50.
- Matrimonium fidelium magis inse-
parabile est, quàm matrimonium
infidelium.* num. 52.
- Inseparabilitas matrimonij excludit
etiam adhaesionem carnalem ad al-
terum.* num. 53.
- Matrimonium, quatenus est Sacra-
mentum, excludit adhaesionem ad al-
teram carnem.* num. 54.
- Obiectio solvitur.* num. 56.
- Matrimonium, qua Sacramentum est,
exigit unitatem carnis.* num. 57.
- Item qua Sacramentum est, significat
unionem Christi cum Ecclesia, &
cum natura humana.* num. 59.
- Adulterium fidelis non habet speciem
Sacrilegij, sed irreligiositatis.* num.
60. & seqq.

43. **P**RO claritate huius quaestionis
praemitto primo, matrimo-
nium tam ratum, quàm consumma-
tum, in lege gratiae esse verum Sacra-
mentum, vt docet Fides Catholica;
& illud significare unionem Christi
D. cum Ecclesia iuxta id ad Ephes. 5.
*Sacramentum hoc magnum est, ego au-
tem dico, in Christo, & in Ecclesia.*
Cum hoc tamen discrimine, quod
matrimonium ratum, quia est ali-
quomodo dissolubile, saltè per pro-
fessionem Religiosam, significat
unionem Christi cum Ecclesia per
charitatem, quae vnio aliquomodo
est dissolubilis, non cum tota Eccle-
sia, sed cum singularibus, qui possunt
amittere charitatem, scilicet per pec-
catum; matrimonium vero consum-
matum, quod est omnino indissolu-
bile, significat unionem Christi cū na-
tura humana per incarnationem; quae
vnio est omnino indissolubilis. Vide
P. Thomam Sanchez lib. 2. de ma-
trim. disp. 13.

44. Praemitto secundo, conve-
nire omnes Theologos in eo, quod Fi-
des matrimonij dicit duo, & quod
coniux teneatur reddere debitum suo
coniugi, & quod non possit adhaere
carnaliter alij. Item quod haec Fi-
des matrimonij, vt includens haec
duo, instituta, & promulgata est à
Christo D. cum maiori restrictione,
quàm in lege veteri, in qua permitte-
batur libellus repudij; illis verbis
Math. 19. *Relinquet homo Patrem, &
matrem, & adhaerebit uxori suae, &
erunt duo in carne vna. Itaque iam
non sunt duo, sed vna caro. Quod er-
go Deus coniunxit, homo non sepa-
ret.*

45. Praemitto tertio, has tres
clausulas huius proximi textus, &
vnamquamque earum explicare, &
continere praefatam fidem matrimo-
nij. Nam prima, quae dicit, *Adhaere-
bit uxori suae,* significat obligationem
red-

reddendi debitum vxori, & non ad-
hærendi carnaliter alteri; nam
qui accedit carnaliter alteri, non ad-
hæret vnice vxori suæ. Secunda, qua
dicitur, *Erunt duo in carne vna*, cla-
rius explicat vtrumque; violari enim
hanc obligationem seruari vnita-
tem carnis, si coniux adulteretur,
constat ex cap. 2. num. 14. Eadem
fides matrimonij explicatur à Christo
D. per tertiam clausulam. *Quod ergo
Deus coniunxit, homo non separet.*
Nam fit divisio, & separatio carnis, si
vxor, quam Deus huic viro coniun-
xit, ipsa se alteri luxuriose coniun-
gat.

46. Præmitto quarto, Christum
Dominum eleuasse matrimonium
ad rationem, & essentiam Sacra-
menti, dum dixit eam sententiam
proxime citatam Math. 19. Videat-
ur P. Thom. Sanchez lib. 2. de ma-
trim. disp. 4. num. 5. & Authores ab
eo relati.

47. His præmissis, inquirimus,
an adulterium, præter speciem lu-
xuriæ, & iniustitiæ contra fidem ma-
trimonij, includat tertiam aliam
speciem irreligiositatis, ex eo quod
matrimonium sit Sacramentum. Pau-
cissimi sunt Doctores qui hanc quæ-
tionem tetigerunt, nam maiori ex
parte eam omittunt, agentes de adul-
terio, quasi contenti invenire in illo
rationem iniustitiæ, contra fidem
matrimonij. Sed tamen cum aliquos
invenimus, qui asserant, adulterium
habere malitiam contra rationem
Sacramenti, etiam consentiente
coniuge, nullum tamen invenire po-
tuit, qui id negaverit.

48. Sit conclusio. Adulterium
coniugis fidelis continet malitiam
irreligiositatis, ex eo quod matri-
monium sit Sacramentum. Pro hac
conclusionem stant Lugo Card. tom. 1.
de Iust. disp. 8. sect. num. 6. Ait enim,
agens de adulterio: *Habet tamen*

*malitiam specialem contra bonum Sa-
cramenti.* Trullenchus in Decal. præ-
cep. 6. cap. 1. num. 2. Busembaum
lib. 3. Sum. tract. 3. cap. 2. dub. 2.
num. 4. & videtur idem censere P.
Reginaldus lib. 22. num. 24. dum ait:
*Per ipsum (adulterium) violatur
coniugij fides, sanctitasque.* Sancti-
tas enim coniugij est, quæ provenit à
ratione Sacramenti.

49. Probatum primo. Fides ma-
trimonij obligat, non solum ratione
contractus, sed etiam ratione Sacra-
menti: sed hæc est duplex obligatio
orta ex duplici titulo specificè diver-
so: ergo violatio vtriusque obliga-
tionis (qualis violatio reperitur in
adulterio) est duplex violatio speci-
ficè diversa. Hæc consequentia patet:
tum quia violatio obligationis,
quæ oritur ex duplici titulo specificè
diverso, inducit duplicem speciem
malitiæ: sic enim si ad ieiuniū hodie-
num concurrat votum, & præceptum
Ecclesiæ, violatio eius habet dupli-
cem speciem malitiæ, quia obligatio
oritur ex duplici titulo specificè di-
verso. Tum etiam, quia violatio
obligationis, quæ opponitur duplici
virtuti, inducit etiam duplicem spe-
ciem, vt in exemplo allato ieiunij,
cuius violatio opponitur virtutibus
abstinentiæ, & Religionis: ergo si
adulterium est violatio obligationis
ortæ ex duplici titulo specificè diverso,
continebit duplicem speciem, nempe
contra iustitiam, & contra Reli-
gionem Sacramenti. Minor etiam
patet, si maior est vera.

50. Probatum ergo maior. Nam
cum ambo coniuges habeant vincu-
lum inseparabile, fortius, & strictius
obligat hoc vinculum ex ratione Sa-
cramenti, postquam ambo facti
sunt vna caro, quam ex præscissa ra-
tione contractus matrimonialis: sed
hæc inseparabilitas producit obliga-
tionem seruari fidem matrimonij,

LIII 2

imo

imò & videtur esse ipsa fides matrimonij: ergo hæc fides matrimonij non solum obligat ex ratione contractus, sed etiam ex ratione Sacramenti. Consequentia patet, & minor etiam constat: nam vt supra dixi, per ea verba, *Iam non sunt duo, sed una caro*, & per illa: *Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet*; significatur ipsa fides matrimonij, qua coniux tenetur obligatione perpetua reddendi debitum, & non adhærendi carnaliter alteri.

51. Maior vero huius proximi syllogismi probatur primo ex S. Thoma in cap. 7. epistolæ ad Rom. lect. 1. ad ea verba Christi D. proxime relata, vbi ait: *Et hæc quidem inseparabilitas matrimonij præcipue causatur, in quantum est Sacramentum coniunctionis indissolubilis Christi, & Ecclesia, vel verbi, & humane natura in persona Christi Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum, &c.* Ex quibus verbis constat, quod inseparabilitas vinculi matrimonialis (quæ vel est ipsa fides matrimonij, vel est titulus immediatus, ex quo oritur fides matrimonij) provenit, in quantum est Sacramentum; atque adeo ex ratione Sacramenti præcipue, & fortius, atque strictius oritur eiusmodi inseparabilitas.

52. Secundo probatur hæc eadem proximi syllogismi maior. Nam matrimonium, quod non est Sacramentum, scilicet matrimonium infidelium, est aliqua ratione dissolubile, & separabile, scilicet per conversionem vnus ad fidem Catholicam; matrimonium autem, quod est Sacramentum, est omnino indissolubile, & inseparabile: ergo hæc inseparabilitas matrimonij, qua Sacramentum est, fortius, & strictius obligat, quam inseparabilitas, quæ provenit præscissè à contractu matrimoniali, qua tali.

53. Dices, hinc recte probari inseparabilitatem quoad vinculum ma-

trimoniale provenire à ratione Sacramenti; non vero quoad fidem matrimonij, quantum ad non adhærendum carnaliter alteri. Hæc tamen responsio caret fundamento: nam cum ratio Sacramenti consistat in ipso vinculo matrimoniali, vt expressit S. Thom. in 4. dist. 26. quæst. 2. art. 3. ad 2. ibi: *Actus exteriores, & verba exprimentia consensum directe faciunt nexum quendam, qui est Sacramentum matrimonij.* Et tenet P. Thom. Sanch. lib. 2. de matrim. disp. 1. nu. 6. cum multis alijs; attentis etiam ijs, quæ docet disput. 5. n. 7. Vinculum autem, quo vnus coniux alligatus est alteri, non solum excludat solubilitatem, sed etiam divisionem vnitatis carnis per adhæSIONEM carnalem ad alterum; necesse est quod ratione Sacramenti excludatur vtrumque. Quod si iuxta opinionem aliorum dicatur, rationem Sacramenti consistere formaliter in contractu, non vero in vinculo, quod nascitur ex contractu; eodem modo vrget argumentum, cum ex contractu, qua Sacramentum est, oriatur vinculum inseparabile, quod excludit tam dissolutionem vinculi, quam violationem vnitatis carnis; ipse contractus, qua Sacramentum est, erit titulus, ex quo oritur conclusio vtriusque violationis; atque adeo ex ratione Sacramenti obligatur coniux ad non adhærendum carni alienæ.

54. Probatum secundo conclusio Matrimonium, quatenus est Sacramentum, dat gratiam coniugibus, vt contineant se intra fines matrimonij, & consequenter ne adhæreant alteri carni, vt docet D. Thomas supra citatus, in hæc verba: *Nexum quendam, qui est Sacramentum matrimonij, & huiusmodi nexus, ex virtute diuine institutionis, dispositive operatur ad gratiam: Sed Sacramentum, quod dat gratiam ad excludendum aliquod speciale peccatum, excludit tale peccatum.*

catum, atque adeo obligat ad vitandum tale peccatum; sic enim qui se rebaptizat, irreligiose operatur contra Sacramentum Baptismi, quia Baptismus confert auxilia gratiæ contra voluntatem iterandi Baptisum: ergo matrimonium, quatenus est Sacramentum, excludit peccatum adherendi alteri carni. Violat ergo irreligiose legem ortam ex Sacramento matrimonij coniux, qui adheret alteri carni.

55. Dices. Ergo qui accepit, vltra Baptisum, Sacramentum Confirmationis, si deficit à Fide, non solum committit crimen hæresis, sed etiam irreligiositatis contra Sacramentum Confirmationis; cum hoc Sacramentum specialiter det auxilia gratiæ ad retinendam fortitudinem in defendenda fide; atque adeo excludat infidelitatem.

56. Respondeo, concedendo consequentiam. Postulat enim Sacramentum Confirmationis persistentiã in Fide; ideo enim confert auxilia gratiæ ad eam persistentiam; quia ex institutione sua postulat talem persistentiam.

57. Probatum tertio conclusio. Sacramentum matrimonij, qua tale Sacramentum est, exigit vnitatem carnis, sive quod sint duo in carne vna: ergo qui violat hanc vnitatem carnis, peccat, contra exigentiam Sacramenti. Sed adultera (idem est de adultero) violat hanc vnitatem, vt supra ostendi: ergo adultera peccat contra exigentiam Sacramenti; atque adeo irreligiose peccat.

58. Solum antecedens primum eget probatione, quam sic instituo primo. Nam Christus D. instituit Sacramentum hoc, cum dixit: *Itaque iam non sunt duo, sed vna caro*, Math. 19. ergo Christus D. instituit hoc Sacramentum super hac vnitatem carnis: ergo Sacramentum hoc exigit istam

vnitatem carnis, tamquam fundamentum, super quo institutum est hoc Sacramentum.

59. Probatum secundo idem antecedens. Quia matrimonium, qua Sacramentum est, significat vniõnem Christi cum Ecclesia per charitatem, sive vniõnem Christi cum natura humana per incarnationem, modo supra explicato: sed hæc significatio istius Sacramenti exigit hanc vnitatem carnis: ergo ipsum Sacramentum exigit hanc vnitatem carnis.

60. Advertendum tamen est, me non dixisse, adulterium continere speciem sacrilegij contra Sacramentum, sed irreligiositatis. Et quidem quavis omne sacrilegium sit irreligiositas; non tamen omnis irreligiositas est sacrilegium. Nam, vt observat P. Suarez tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 1. num. 1. Irreligiositas est conceptus communis omnibus vitijs, quæ opponitur Religioni; estque species subalterna, quæ continet sub se multas species infimas Religioni oppositas, quales sunt periurium, blasphemia, tentatio Dei, &c.

61. Assero ergo, proprie, & stricte loquendo, adulterium non includere speciem sacrilegij: quia sacrilegium est violatio rei sacræ; atqui adulterium non violat formaliter, & immediate ipsum Sacramentum, sed solum mediate, quatenus violat exigentiam, & legem, quæ immediare oritur ex ipso Sacramento. Hanc autem speciem peccati vocamus vocabulo communi irreligiositatis, quia non habemus vocabulum significans specificè hanc malitiam: aliunde autem sufficenter limitatur ad speciem infimam, dum dicimus esse irreligiositatem contra Sacramentum matrimonij.